

OUCH!

Ikmēneša informācijas drošības biļetens ikvienam

Stāties pretī ļaunatūrai

Pārskats

Saistībā ar kiberdrošību jūs droši vien esat dzirdējuši tādu terminus kā vīruss, trojānis un izspiedēvīruss. Tie ir apzīmējumi dažādu veidu ļaundabīgām programmatūrām, ko dēvē arī par ļaunatūru, un ko kibernetiķi izmanto, lai inficētu datorus un citas ierīces. Ja šāda programmatūra tiek uzstādīta, ļaundaris iegūst rīcības brīvību. Turpinājumā par to, kas īsti ir ļaunatūra, kādi ir ar to saistītie riski un kā sevi no tās pasargāt.

Kas ir ļaunatūra?

Ļaunatūra būtībā ir datora programmatūra, ko izmanto pretlikumīgiem nolūkiem. Termins radies savienojot vārdus „programmatūra” un „ļaundabīgs”. Kibernetiķi uzstāda ļaunatūru datoros vai ierīcēs, lai iegūtu pār tām kontroli. Pēc uzstādīšanas ļaunatūra dod iespēju noziedzniekam novērot jūsu tiešsaistes aktivitātes, nozagt paroles vai failus, kā arī izmantot jūsu sistēmu, lai uzbruktu citiem. Ļaunatūra var arī pārņemt kontroli pār jūsu failiem un pieprasīt izpirkumu, lai jūs tos varētu atgūt. Parasti cilvēki uzskata, ka ļaunatūra ir tikai Windows datoru problēma, diemžēl ļaunatūra var inficēt praktiski jebkuru ierīci, sākot no Apple datoriem līdz drošības kamerām. Jo vairāk ierīču tiek inficētas, jo lielāka iespēja ļaundarim ir iegūt naudu. Tādēļ ikviens ir uzskatāms par potenciālu mērķi.

Aizsargājiet sevi – apturiet ļaunatūru

Pārsvārā valda uzskats, ka pietiek uzstādīt drošības programmu, piemēram, antivīrusu, lai pasargātu sevi no inficēšanās ar ļaunatūru. Diemžēl antivīrusa programmas nespēj apturēt visu ļaunatūru. Kibernetiķi nepārtraukti izstrādā jaunu un sarežģītāku programmatūru, kas var izvairīties no antivīrusiem. Protams, antivīrusu izstrādātāji nepārtraukti uzlabo arī savus risinājumus. Tās ir sava veida bruņošanās sacensības, diemžēl ļaundari bieži ir vienu soli priekšā. Papildu antivīrusa programmatūrai, jūs varat veikt sekojošus pasākumus, lai sevi pasargātu:

Kibernetiķi izmanto ievainojamības jūsu programmatūrā. Jo jaunāka/aktuālāka programmatūras versija jums ir, jo tai ir mazāk ievainojamību. Tāpēc ieteicams regulāri atjaunināt jūsu operētājsistēmas, lietotnes, pārlūkus, to paplašinājumus un citas programmas. Vienkāršākais risinājums parasti ir uzlikt automātisku atjauninājumu uzstādīšanu.

Izplatīts veids, kā kibernoziēdznieki inficē datorus un mobilās ierīces, ir izstrādājot viltotas datorprogrammas vai mobilās lietotnes, publiskojot tās internetā un apmānot cilvēkus, lai tie brīvprātīgi uzstādītu šos viltojumus. Tādēļ lejupielādējiet un uzstādiēt programmas tikai no uzticamiem tiešsaistes veikaliem, turklāt izpētiēt atsauksmes par programmām un izvairieties no tām, kas ir maz izmantotas vai kurām ir tikai dažas pozitīvas atsauksmes. Tāpat izdzēsiet lietotni vai programmu, kas jums vairs nav nepieciešama.

Kibernoziēdznieki bieži manipulē ar cilvēkiem, lai tie paši uzstādītu ļaunatūru, piemēram, tie var nosūtīt jums e-pastu, kas satur pielikumu vai saiti tekstā, un iespējams, izskatās kā nācis no drauga vai jūsu bankas. Diemžēl, kad jūs noklikšķināt uz saites vai lejupielādējat pielikumu, jūsu sistēmā tiek uzstādīta ļaunatūra. Ja saņemtais ziņojums izskatās pārāk labs, lai būtu patiesība, vai arī tas rada mānīgu steidzamības sajūtu, tas var būt uzbrukums. Esiet piesardzīgi, jo jūsu labākā aizsardzība ir jūsu veselais saprāts.

Regulāri veidojiet rezerves kopijas jūsu sistēmām un failiem, vai nu mākonī, vai bezsaistē, piemēram, uz ārējā cietādiska. Tas pasargās jūsu failus uzbrukuma gadījumā. Rezerves kopijas bieži vien ir vienīgais risinājums, kā atgūt jūsu failus pēc izspiedējvīrusa uzbrukuma.

Labākais veids, kā pasargāt sevi no ļaunatūras, ir uzturēt programmas aktuālas, instalēt uzticamu antivīrusa risinājumu un būt uzmanīgiem, lai veiksmīgi atpazītu mēģinājumus jūs apmānīt. Kad nekas vairs nelīdz, jūsu sistēmas palīdzēs atjaunot regulāri veiktās rezerves kopijas.

CERT.LV ir Latvijas Republikas Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija. CERT.LV misija ir veicināt informācijas tehnoloģiju drošību Latvijā. Uzziniet vairāk <https://www.cert.lv> vai sekojiet mums Twitterī [@certlv](https://twitter.com/certlv).

Viesredaktors

Lenny Zeltser cīņai ar ļaunatūru veido drošības risinājumus Minerva Labs, kā arī pasniedz lekcijas SANS institūtā. Lenny ir aktīvs Twitter lietotājs - [@lennyzeltser](https://twitter.com/lennyzeltser), un raksta arī blogu zeltser.com par IT drošību.

Resursi

Izspiedējvīrusi: <https://www.sans.org/u/EdI>
Rezerves kopijas: <https://www.sans.org/u/EdN>
Aizsardzība pret pikšķerēšanu: <https://www.sans.org/u/EdS>

OUCH! izdod SANS institūts programmas "Security Awareness" ietvaros un tas tiek izplatīts saskaņā ar [Creative Commons BY-NC-ND 4.0 licences nosacījumiem](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/). Jūs varat izplatīt šo biļetenu vai izmantot to savā informācijas tehnoloģiju drošības izglītošanas programmā ar nosacījumu, ka biļetens netiek izmainīts. Papildu informācijai vai jautājumiem par tulkošanu izmantojiet www.sans.org/security-awareness/ouch-newsletter e-pasta adresi. Redakcija: Walt Scrivens, Phil Hoffman, Cathy Click, Cheryl Conley | Tulkojums: Edgars Tauriņš